

Lisbeth Flatraaker

Akseptering som grunnholdning i veiledning av minoritetsspråklige foreldre

I denne artikkelen er søkelyset rettet mot skole - hjem samarbeidet med minoritetsspråklige foreldre. Gjennom å benytte et kommunikasjonsteoretisk perspektiv om relasjonens betydning for dialog og samhandling, og den sterke vekt man innenfor klientsentrert teori legger på å ha en aksepterende grunnholdning i veilederrollen, drøfter artikkelen konkrete eksempler på nye utfordringer skolens personale opplever i møtet med en svært mangfoldig foreldregruppe. Slik bidrar artikkelen med noen nye tanker og refleksjoner om hva som i større grad bør løftes fram og vektlegges både i forhold til kompetanseutvikling generelt, og i forhold til praksisfeltet spesielt, angående den lovpålagte samarbeidsrelasjonen mellom skole og hjem som har stor betydning for elevers motivasjon, trivsel og skolefaglig prestasjoner.

Lisbeth Flatraaker er høgskolelektor ved Institutt for lærerutdanning ved Høgskolen i Nesna. Der underviser hun blant annet i Rådgivning 1 og 2. I den sammenhengen er hun også opptatt av kommunikasjon og grunnholdninger i samarbeid med, og veiledning av, minoritetsspråklige foreldre. For tiden er hun involvert både som forsker og bidragsyter i det nasjonale kompetanseløftet: Kompetanse for Mangfold.

INNLEDNING

Offentlige myndigheter har de siste tiårene blant annet fokusert på minoritetsspråklige barns svake norskkunnskaper og generelt svake skolefaglige prestasjoner (St. Meld. nr. 6, 2012 – 2013). Et viktig forhold som kan motvirke en slik tendens kan bestå i å etablere et godt samarbeid med elevenes foreldre. Både nasjonale og internasjonale studier dokumenterer at skole - hjem samarbeidet kan være en viktig faktor både for elevenes skolemotivasjon og læringsresultater (Epstein & Sanders 2000, Nordahl & Skilbrei 2002, Nordahl 2003, Imsen 2003). Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) hevder i tillegg at et godt foreldresamarbeid kan fungere både oppmuntrende og avlastende for lærerne i forhold til de mange krav som stilles til dem i dagens skole (FUG, håndbok 2010). Foreldre er slik en viktig ressurs som skolen og dens rådgivere og lærere kan utnytte bedre. Samtidig viser egne og andres undersøkelser at mange både skoleledere, rådgivere og lærere i grunn- og videregående skole opplever samarbeidet med minoritetsspråklige foreldre som særlig utfordrende og til tider vanskelig (Flatraaker 2008/2013, Aamodt & Hauge 2013). Som årsaksforklaringer oppgis gjerne språket, kulturen og/eller religionen. I St. meld. 6 (2012 – 2013) *En helhetlig integreringspolitikk. Mangfold og mestring* uttrykkes det klart og tydelig at alle som bor i Norge skal behandles med likeverdighet, toleranse og respekt. Alle barn skal ha gode oppvekstvilkår og like muligheter til utdanning og livsutfoldelse. I tillegg påpekes det at barn og unge med innvandrerbakgrunn skal slippe å møte flere barrierer enn andre barn i Norge. I meldingens kapittel 4 om Barnehage og skole behandles ikke skole - hjem samarbeidet som eget tema, men under punkt 4.6.3 om Godt læringsmiljø påpekes det at foreldrenes positive holdning til utdanning og læring og deres forventninger til skoleprestasjoner er svært betydningsfulle for elevenes både motivasjon og innsats (St. meld. 6 2012 – 2013, s.56.). Foreldrenes positive holdninger til skolen kan kort sagt utgjøre en viktig forskjell. Skolen har et stort samfunnsansvar. For det

første skal skolen sørge for at elevene får likeverdige, tilpasset opplæring. For det andre skal skolen sikre at alle elever får like muligheter til å delta på ulike samfunnsarenaer. I tillegg skal skolen sikre at unge får frihet til å ta selvstendige valg. Viktige, men til tider også utfordrende arbeidsoppgaver. I enkelte tilfeller vil utfordringen bestå i å respektere foreldres ulike måter å oppdra barn på. Noen foreldre har verdier og væremåter som for oss kan virke svært fremmed, noen ganger også skremmende. Og det er nettopp dette denne artikkelen handler om. Vår evne til å møte, forstå, tolerere og respektere andres livssyn, verdier, normer og væremåter. Er det egentlig mulig?

På denne bakgrunn har jeg formulert følgende problemstilling.

Problemstilling: Hvordan kan man som samarbeidspartner og veileder være ekte og framstå med integritet når man innerst inne er usikker, kanskje opplever frykt eller føler seg hjelpeløs?

Teoretisk forankring og kommunikasjonsmetode

Eksemplene det vises til i denne artikkelen er hentet fra egne erfaringer som kontaktlærer for minoritetsspråklige elever i grunnskolen og eget forskningsarbeid (Flatraaker 2008, 2013). Fordi skole- hjem samarbeidet i stor grad er basert på dialog og samhandling har jeg valgt å benytte en kommunikasjonsteoretisk tilnæringsstrategi. Ved å ta utgangspunkt i Batesons systemteori, der det hevdes at ALT er kommunikasjon, gis man mulighet for å se på kommunikasjon og samhandling i vid forstand (Johannessen, Kokkersvold & Vedeler 2010). Og ved å ta utgangspunkt i Carl Rogers teori om The Interpersonal Relationship: The Core of Guidance, drøftes i denne artikkelen konkrete både utfordringer og muligheter møtet med det ukjente kan medføre for skolens ansatte i rollen som samarbeidspartner og veileder i skole- hjem samarbeidet.

Begrepsavklaring

Begrepet minoritetsspråklig omfatter her elever og foreldre som ikke har dansk, norsk, samisk eller svensk som morsmål og der elevene enten har rett til eller behov for ekstra språkopplæring

i henhold til Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (1998) § 2-8 eller § 3-12.

I MØTE MED DET UKJENTE

Hva gjør det med meg når jeg står ansikt til ansikt med en far kledd i lang kaftan¹, med kalott² på hodet og som nekter å ta hånden jeg som kvinne høflig har strukket fram? Hva tenker jeg når han forteller at det er religionen eller koranen som nekter han å ta imot hånden min nettopp fordi jeg er kvinne? Hvilke refleksjoner gjør jeg selv på bakgrunn av en slik opplevelse? Er det virkelig slik at muslimske menn ikke kan ta en kvinne utenfor egen familie i hånden? Eller handler dette om noe annet, en form for motmakt, i en avmaktssituasjon der livet er satt på vent mens norske myndigheter bruker måneder og år på å behandle familiens asylsøknad? Hvilke tanker og følelser bringer et slikt brudd på det vi i Norge anser for å være god skikk og bruk fram i den kvinnelige læreren som opplever dette? Blir det oppfattet som en bagatell man kan le litt av i ettertid, eller skaper det en form for brist i det videre samarbeidet? Er det greit at en kvinnelig lærer må benytte en mannlig kollega som mellom- ledd, slik enkelte informanter forteller om, for i det hele tatt å kunne komme i posisjon i forhold til skole- hjem samarbeidet? Hvordan påvirker en slik opplevelse skoleansattes senere vurdering av denne mannens betydning som samarbeidspartner, ektemann og far? Og hva tenker de om islam? Hvordan operasjonaliseres en slik opplevelse for ettertiden?

Hva gjør det med meg når jeg møter en mor i burka som jeg ikke kan se ansiktet til, men kun glimtvis skimter øynene på bak det vevde stoffgitteret i det ellers heldekkende klesplagget? Hvordan påvirker og former et slikt møte min allerede eksisterende kunnskap om en annen religion, i dette tilfelle islam? Hvilken forforståelse om muslimer ligger til grunn for mine videre tolkninger og refleksjoner? På hvilken måte bringer jeg historien videre? Forteller jeg den til andre samarbeidspartnere, kollegaer eller kanskje venner og familie for å få bekreftet allerede eksisterende kunnskap om muslimer?

Og hva kjennetegner denne kunnskapen jeg og mine kollegaer er formidlere av? Er den nyansert eller bærer den preg av stereotype oppfatninger om muslimer som for eksempel kvinneundertrykkende?

Hvordan kan et møte med en mor som bærer burka eller niqab³, eller en far som nekter å ta en kvinnelig lærer i hånda utfordre oss i skole - hjem samarbeidet? Hva tenker vi selv om kommunikasjon som fenomen og hvordan praktiserer vi åpenhet, toleranse og respekt? Hvordan kommuniserer vi med andre? Hva vektlegger vi og hvordan opptrer vi på en måte som er god og konstruktiv for samtlige involverte parter? Slik kan jeg, basert på to konkrete eksempler på det jeg har valgt å kalle *møte med det ukjente*, fortsette å stille nye spørsmål. Spørsmål som hver for seg er viktige og interessante og som igjen vil kunne utlede nye viktige spørsmål. Alt på bakgrunn av et møte mellom to parter som er ment å skulle samarbeide i gjensidig forståelse, toleranse og respekt.

KOMMUNIKASJONSTEORETISK PERSPEKTIV

Kommunikasjon er et stort tema og omhandler mange ulike teorier og perspektiver. I denne artikkelen har jeg valgt å ta utgangspunkt i Bateson`s systemteori, der hovedbudskapet er at ALT er kommunikasjon. I vår vestlige del av verden blir riktignok ordene vi uttrykker tillagt stor vekt, men de utgjør tross alt bare en liten del, ikke en gang den viktigste delen, av det totale kommunikasjonsbildet (Johannessen mfl 2010, s. 107.) En ting er ordene vi uttrykker, noe annet er hvordan vi uttrykker dem og i hvilken kontekst vi befinner oss. Ord kan uttrykke at det er hyggelig å treffe den man møter, men blikket, smilet og kroppen kan fortelle deg noe annet. I tillegg kan budskap formidles i en kontekst som også sender nonverbale signaler og både sted og interiør kan slik påvirke en samtale. Det er stor forskjell å møtes på rektors kontor framfor i stua hjemme hos eleven.

Å tolke kroppsspråk generelt kan være utfordrende (Bressendorf Lindseth 2004). I en flerkulturell kontekst utfordres vi ytterligere (Båtnes & Egden 2012, Eriksen 2001). En far

med asiatiske bakgrunn, som høflig og smilende forteller at hans far døde i går kveld, kan fort oppfattes som både uhøflig og respektløs hvis man ikke kjenner til at det finnes ulike former for høflighetskulturer. For noen er det viktigere å ikke legge egen byrde over på andre enn å vise fram egen sorg. En annen utfordring handler om at vi riktignok ser det samme, men kan ha svært ulike tolkninger av det vi ser. Det klassiske eksempelet er billedserien som viser en kvinne som spiser piller og konsekvensen av dette. For oss i vesten, som er vant med leseretning fra venstre til høyre, ser vi en kvinne med hodesmerter som tar en pille og som deretter framstår som frisk og glad. For en person som er vant med motsatt leseretning, fra høyre til venstre, vil samme billedserie fortelle noe helt annet, her blir nemlig en frisk kvinne fryktelig dårlig. Selv har jeg til gode å oppleve at nyankomne kvoteflyktninger har nektet å håndhilse når jeg som representant for norske myndigheter har tatt imot dem på den lokale flyplassen⁴. Jeg har heller ikke opplevd dette som kontaktlærer for minoritetsspråklige elever⁵. Men ved to ulike anledninger har jeg opplevd at muslimske menn plutselig har endret atferd i forhold til meg som kvinne. Det skjedde mens jeg jobbet som leder av et kommunalt flyktningkontor. Den ene hadde bodd i Norge i to år da han en dag dukket opp på mitt kontor for å få hjelp med en søknad om sosialhjelp. Da jeg rakte fram hånden for å håndhilse, slik vi alltid hadde innledet våre samtaler, ble han stående med begge hendene på ryggen mens han klart og tydelig forklarte at det stred mot hans religiøse overbevisning å håndhilse på en kvinne utenfor familien. Jeg kan ennå huske min egen reaksjon, forbauselse og irritasjon som etter hvert gikk over i sinne. Neppe et godt utgangspunkt for videre dialog og samarbeid. I det andre tilfellet handlet det om en mann som etter flere års venting endelig skulle få familien til Norge på familiegjenforening. Overraskelsen min var derfor stor da han for første gang på tre år demonstrativt avviste å håndhilse på meg samme dag som jeg skulle kjøre han til flyplassen. Jeg reagerte spontant med irritasjon, ikke minst fordi jeg stilte opp

for han på en søndag, noe jeg også gav uttrykk for. Det ble en ansent kjøretur til flyplassen der vi ble sittende å småkrangle over alt han var misfornøyd med mens vi ventet på at flyet skulle lande.

I ettertid har jeg innsett at min egen kunnskap om både kommunikasjon, relasjonens betydning for samhandling og dialog og det Rogers kaller terapeutisk holdning i samtalesituasjoner kunne vært bedre på den tiden. Hva hadde skjedd hvis jeg hadde klart å beherske mine egne negative reaksjoner og følelser? Hva hvis jeg hadde klart å anerkjenne to enkeltpersoners valg om ikke å håndhilse på meg som kvinne? Hvor viktig er det å håndhilse på andre? Og hvem er det viktig for? Hva hvis jeg hadde klart å snu det hele på hodet og tenkt – de håndhilser ikke på meg fordi de ønsker å vise også meg som vestlig kvinne respekt?

Det vanskelige og utfordrende ved det naturlige og selvfølgelige

Å kunne møte andre mennesker med åpenhet, toleranse, forståelse og respekt er for de aller fleste i Norge en selvfølge. Det er heller ikke et ansvar som ene og alene påhviler den enkelte familie, nabolag eller lokalmiljø, det er et klart uttrykt formulert samfunnsmandat, der barnehage og skole er viktige pedagogiske samhandlings- og læringsarenaer. Allerede i Barnehageloven (2005) kommer dette til uttrykk i § 1 om Formål, første ledd:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (Lov om barnehager 2005)

I Opplæringslova (1998) følges dette opp under § 1 om Formål, verkeområde og tilpassa opplæring, siste ledd:

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst (Lov om grunnskolen og vidaregåande opplæring (1998)).

Slik blir barn allerede i barnehagen møtt med at de skal utvikle og lære gode strategier i tråd med dette i samhandling og lek. Barnehage, skole og foreldre skal samarbeide best mulig for å sikre at lovenes formål oppfylles. Barn og elever skal forstå at vi er forskjellige, de skal tåle å møte motgang, men de skal også kunne håndtere ulike ønsker og behov på en måte som kan være formålstjenlig for alle. Barnehager og skoler jobber med barn og elever både individuelt og i grupper for å øve og styrke nettopp evnen til toleranse, forståelse, respekt og samarbeid med andre. Dette arbeidet skal skje i samarbeid med barnas og elevenes foreldre. I Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (1998) § 13-3 d er dette samarbeidet formulert som en plikt gjennom paragrafens treffende tittel: *Plikt for kommunen og fylkeskommunen til å sørge for foreldresamarbeid*. Slik er skole – hjem samarbeidet et ansvarsområde og oppgave verken skoleeier, skoleleder, rådgiver eller lærer kan unndra seg eller velge bort. Dette vet de som jobber i skolen. Men om hva og hvordan skole og hjem skal samarbeide kan de ulike aktørene ha ulike oppfatninger om.

Relasjonens betydning og terapeutisk holdning
For å kunne møte andre på en god måte, der man unngår beskrivelser med referanser til individuelle og uforanderlige egenskaper, må man holde fast ved det relasjonelle perspektivet hevder Bateson (Johannessen mfl 2010, s. 113.). I et slikt perspektiv utvikler mennesker seg i gjensidighet, i interaksjon med andre, og partene som inngår i en relasjon er begge ansvarlige for den og kan med sine beskrivelser og handlinger påvirke og forandre den. Det handler om å tørre å møtes samt ha mot til å inngå i en gjensidig likeverdig relasjon. For skoleansatte er dette svært viktig fordi man i samhandling og dialog med foreldre blant annet skal finne ut hvordan man i *felleskap* kan oppfylle opplæringslovas intensjon, slik Opplæringslovas (1998) formålsparagraf § 1, første ledd, beskriver det: ”Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane histo-

risk og kulturell innsikt og forankring”. Samtidig skal vi ikke underkjenne at det relasjonelle perspektivet også medfører utfordringer. Vi er tross alt forskjellige individer med ulike bakgrunn og forutsetninger, noe som kan medføre ulike versjoner av samme virkelighet. Samtidig gir relasjonens betydning for kommunikasjon aktørene muligheter fordi et slikt perspektiv setter fokus på at mennesker utvikles i gjensidighet, i interaksjon med andre og ikke minst med hverandre. Hva skjer når kvinnen i burka møter en vestlig samarbeidspartner med negative forestillinger om islam? Hvordan skal skole og hjem samarbeide om barnets beste hvis skoleansatte ikke tiltror kvinnen i burka retten til frihet og egne valg? Hvem eier retten til å definere hva som er riktig klesplagg for hvem? Må vi se hverandres ansikt for å kunne bygge relasjoner? Hvis ja, hva da med de blinde? Hva vektlegger de i sin relasjonsbygging med oss seende?

En ting er relasjonen, noe annet er våre holdninger i møter og samtaler med andre. Rogers teori om klientsentrert rådgivning bygger på et optimistisk og positivt menneskesyn som i dag deles av mange, uavhengig av hvilken rådgivningstradisjon de ellers befinner seg i. Rogers har et viktig poeng når han hevder at det handler om å tro på at alle har både evne og rett til å finne sin egen vei, uavhengig av bakgrunn. Alle skal kunne velge sine egne verdier, være konstruktive og ansvarlige, kunne hamle opp med egne følelser, tanker og atferd. Alle har potensial for konstruktiv forandring og personlig utvikling under de riktige mulighetene og forutsetningene (Johannessen et al. 2010, s.49.) Utfordringen vår som profesjonelle samarbeidspartnere og veiledere i skole – hjem samarbeidet blir å respektere den vi møter og dennes rett til å gjøre egne valg uavhengig av hva vi selv måtte mene er riktig og meningsfylt uavhengig av tro, kultur, atferd eller påkledning. For å kunne lykkes med nettopp dette handler det om vår evne til å bygge relasjoner: Rogers selv beskriver det slik:

It is simply that in a wide variety of professional work involving relationships with people – whether as a psychotherapist, teacher, religio-

us worker, guidance counselor, social worker, clinical psychologist – it is the quality of the interpersonal encounter with the client which is the most significant element in determining effectiveness. Gradually I have come to the conclusion that one learning which applies to all of these experiences is that it is the quality of the personal relationship which matters most (Rogers 1962, s. 416.)

Det er altså kvaliteten på den personlige relasjonen man klarer å opparbeide til den man skal samarbeide med som blir avgjørende for om man lykkes med sitt oppdrag eller ikke. Rogers beskriver i tillegg det han kaller en terapeutisk holdning som skal kjennetegne den profesjonelle samarbeidspartnerens holdninger. Det handler om fire grunnleggende kvaliteter: evne til kongruens, empati og det han kaller positive regard og unconditionality of regard (Rogers 1962, s. 420). Sagt på en annen måte, det handler om å være seg selv, ekte og genuin, som et helt menneske. Man må kunne sette seg mentalt inn i den man møter sin livssituasjon og se saken fra dennes ståsted. I tillegg må man evne å vise positiv aktelse for den man møter, uavhengig av personenes bakgrunn, svakheter og eventuelle egenskaper eller atferd som man reagerer på eller mener er negative (Johannesen mfl. 2010, s. 293-94.). Man skal akseptere, vise betingelsesløs åpenhet og samtidig utvise omsorg for den du møter. Store krav, som jeg tror vi alle har kjent på en eller gang i livet, som det kan være vanskelig å innfri. Er det i det hele tatt mulig å innfri?

Hvor ofte tar du deg tid til å reflektere over ditt eget menneskesyn i møte med andre? Hvordan håndterer du personer som av ulike årsaker defineres som annerledes? Hvilke tanker har du om dem du møter i forhold til ressurser og framtidsmuligheter? Evner du å være åpen og tolerant når personens både oppførsel og valg går på tvers av det du mener er de riktige? Og hva med deg selv? Tar du deg tid til å reflektere over hva det er som gjør at du føler deg sett, hørt og tatt på alvor? Hva kjennetegner de som evner å få selv vanskelige samtaler til å opple-

ves meningsfylte og konstruktive til tross for situasjonens håpløshet? Og motsatt, hva er det samtalepartnere gjør som gjør deg usikker, redd eller kanskje sint?

Kongruens i møte med det ukjente

Kongruens handler om å kunne praktisere en aksepterende tilstedeværelse, fordomsfritt og ærlig. Rogers skriver selv:

By this we mean that the feelings the counselor is experiencing are available to him, available to his awareness, that he is able to live this feelings, meeting him on a person – to person basis. Rogers 1962, s 417.)

Hvordan kan man opptre aksepterende i møtet med foreldre generelt og i møtet med minoritetsspråklige foreldre spesielt? Hva preger oss i møtet med denne kvinnen i burka som representerer så mye nytt og ukjent? Er vi kritiske eller nysgjerrige? Leter vi etter gjenkjennelse eller ser vi kun det som kan skape distanse? Preger vi av usikkerhet, medlidenhet eller kanskje frykt? Hvilken forforståelse eller fordommer bærer vi med oss inn i dette møtet? Er de positive eller negative?

Det er viktig å reflektere over egne reaksjoner og følelser i møte med andre. Er vi like tilstedeværende, fordomsfrie og ærlige, i møte med alle vi møter? Er det mulig å ha en fordomsfri og ærlig tilstedeværelse i dialog og samarbeid med alle kategorier foreldre? Og hva gjør vi når vi opplever egne negative fordommer, eller som Rogers selv problematiserer: "What about negative feelings? What about the times when the counselor's is real feeling toward his client is one of annoyance, or boredom, or dislike? Rogers 1962, s. 418.)"

Rogers appellerer til å være i kontinuerlig kontakt med egne tanker, følelser og reaksjoner, samtidig som vi ikke skal være redd for å dele noen av disse med den man møter og som kanskje utløser disse tankene. Han skriver:

I hope it is clear that I am talking about a realness in the counselor which is deep and

true, not superficial. I have sometimes thought that the word transparency helps to describe this element of personal congruence. If everything is going on in me which is relevant to the relationship can be seen by my client, if he can see "clear through me", and if I am willing for this realness to show through in the relationship, then I can be almost certain that this will be a meaningful encounter in which we both learn and develop (Rogers 1962, s.419).

Evner vi å utvise ubetinget positiv aktelse i møte med det ukjente? Klarer vi å akseptere alle foreldre på en ikke – dømmende måte, som den personen man er, på godt og vondt? Utfordringen ligger i å verdsette den andre for den han eller hun er, uavhengig av atferd, verdier eller tro. Dette betyr ikke at man trenger være enig med vedkommende, eller at man skal overta den andres verdier eller tro. Det handler mer om å prøve å se verden gjennom den andres briller for slik å opparbeide større forståelse for den andres motiver for atferd og valg. Ingen enkel oppgave i en flerkulturell kontekst (Johannessen et al. 2010, s. 52.).

Kongruent kommunikasjon og positiv aktelse handler om når våre ord, følelser og handlinger er i samsvar med hverandre og vi evner å møte det ukjente med åpenhet, toleranse og respekt. Dette innebærer blant annet å håndtere de ulike tankene og følelsene som dukker opp i oss på en konstruktiv måte. Men hva er nå egentlig en konstruktiv måte? Hvor ærlige kan vi være i forhold til hva? Hvordan skal vi bringe fram våre følelser, tanker, nysgjerrighet eller kanskje skepsis? Rogers selv problematiserer nettopp dette. "I am not saying that it is helpful to blurt out impulsively every passing feeling and accusation under the comfortable impression that one is being genuine" (Rogers 1962, s. 418.)

Og nettopp det er et godt poeng. Av og til skal det svært lite til for å skape en brist i en skjør samarbeidsrelasjon. Det som fungerer for noen fungerer nødvendigvis ikke for andre. Bare tenk hvor forskjellige vi kan være i vår tilnærming til personer med utviklingshemming eller personer

som sitter i rullestol. Enkelte blir så fiksert på selve stigmaet at de nesten glemmer mennesket bak syndromet eller den som befinner seg i rullestolen. For andre er diagnosen eller årsaken til rullestolbruk uinteressant. De er mer opptatt av å bli kjent med personene Petter og Hanna. En annen utfordring er hvordan man kan framstille egne følelser eller tanker uten at det oppleves som krenkende eller meningsløse. Det som oppleves nyttig og nødvendig av noen kan oppleves som svært krenkende av andre. Nettopp derfor kan Rogers ide om å synliggjøre hva man tenker eller tror for eksempel i forhold til mannen som nekter å håndhilse på kvinner eller kvinnen som bærer burka bli en utfordring i skole – hjem samarbeidet fordi det krever god både relasjonsferdighet og kommunikasjonsferdighet hos de skoleansatte (Johannessen et al. 2010, s. 52).

OPPSUMMERING

Problemstillinga som lå til grunn for refleksjonene som er tatt opp i denne artikkelen var: Hvordan kan man som samarbeidspartner og veileder være ekte og framstå med integritet når man innerst inne er usikker, kanskje opplever frykt eller føler seg hjelpeløs? Rogers svar er at dette blant annet dreier seg om å opptre kongruent og å handle på en genuin måte, det dreier seg om å opptre aksepterende på en naturlig måte. Dette kan lyde enkelt, men er i alle høyeste grad også utfordrende. Det handler om å opptre som en integrert og hel person, med alt hva det innebærer, samtidig som man evner å ha den man møter og hans eller hennes situasjon i fokus. Ingen enkel oppgave, og for noen en svært stor utfordring, men det er en ferdighet som kan oppøves (Skau 2011). I denne prosessen kan følgende sitat fra Rogers selv være en trøst:

No one fully achieves this condition, yet the more the therapist is able to listen with acceptance to what is going on within himself, and the more he is able to be the complexity of his feelings without fear, the higher the degree of his congruence (Rogers 1962, s. 417.)

På denne bakgrunn tør jeg hevde at kommunikasjon, relasjonens betydning for samhandling og dialog og klientsentrert teori som i særlig grad fokuserer på den aksepterende grunnholdningen i større grad bør løftes fram i skole-hjem samarbeidet, både i forhold til kunnskapsutvikling generelt og i forhold til praksisfeltet spesielt. Skolen trenger både skoleledere, rådgivere og lærere som ikke bare tør, men også evner å inngå i en gjensidig likeverdig relasjon med foreldre som har svært ulik bakgrunn, for deretter i samhandling og dialog med den enkelte finne ut hvordan man i fellesskap kan oppfylle opplæringslovas første ledd (1998). På denne bakgrunn trenger skolens ansatte, både skoleledere, rådgivere og lærere mer kunnskap, trening og ikke minst tid til konstruktiv refleksjon rundt det utfordrende ved det naturlige og selvfølgelige skole- hjem samarbeidet.

Fotnoter

1. *Kaftan er en fotsid frakk eller kjortel med armer som gjerne brukes som overplagg av menn i Midt – Østen, Sentral Asia og Tyrkia. Forbindes i dag ofte med islam og jødedom*

2. *Kalott er en liten rund lue eller hatt uten brem, som bare dekker den øverste delen av hodet. I Norge forbinder mange den med islam, men den brukes av menn fra ulike religioner*

3. *Niqab er et ansiktsslør eller et tøyestykke som dekker hele ansiktet og håret med bare en smal åpning til øynene. Bæres særlig av muslimske kvinner*

4. *Gjennom jobben min som leder av et kommunalt flyktningkontor tok jeg i perioden 1990 – 1999 personlig imot ca 450 flyktninger, de fleste muslimer fra Midt Østen.*

5. *I Perioden 1999 – 2011 arbeidet jeg som lærer i grunnskolen. I alle disse årene fungerte jeg som kontaktlærer for minoritetsspråklige elever og har slik samarbeidet med foreldre store deler av verden, blant annet Bosnia, Serbia, Kroatia, Tsjetsjenia, Russland, Bulgaria, Polen,*

Iran, Irak, Afghanistan, Palestina, Israel, Kongo, Eritrea, Somalia, Thailand og Filipinene.

Referanser

Aamodt, Sigrun & Hauge, An-Magritt (red.) (2013): *Snakk med oss. Samarbeid mellom foreldre, barnehage og skole i et flerkulturelt perspektiv*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Bressendorf Lindseth, Live (2004): *Jeg ser det på deg. Slik forstår du kroppsspråk*. Oslo: Cappelen Damm.

Båtnes, Per Inge & Egden, Sissel (2012): *Flerkulturell forståelse i praksis*. Oslo: Gyldendal,

Epstein, Joyce L & Sanders, Mavis G (2000): *Connecting home, school, and community: New directions for social research*. I Maureen, T. Hallinan (red.): *Handbook of the sociology of education*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.

Eriksen, Thomas H (2001) (red): *Flerkulturell Forståelse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Flatraaker, Lisbeth (2013): *Daglige lese - og skrivelekser for minoritetslever - er det så lurt?* I Sjøvoll, Jarle & Johansen, Jan Birger (red.): *Innovasjon i utdanningen. Fra barnehage til høyere utdanning*. Oslo: Akademika Forlag.

Flatraaker, Lisbeth (2008): *Skole – hjem samarbeidet med minoritetsspråklige foreldre. Med fokus rettet mot norske læreres holdninger og samarbeidsstrategier og effekten av disse*. (Mastergradsavhandling, HIO) Oslo: HIO.

Foreldreutvalget for grunnopplæringen (2010): *Broer mellom hjem og skole. – Håndbok om samarbeid mellom minoritetsspråklige foreldre og skolen*. Oslo: Foreldreutvalget for grunnskolen.

Imsen, Gunn (2003): *Skolemiljø, læringsmiljø og elevutbytte. En empirisk studie av grunnskolens 4., 7. og 10. trinn*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.

Johannessen, Eva, Kokkersvold, Erling & Vede-

- ler, Liv
(2010): *Rådgivning: tradisjoner, teoretiske perspektiver og praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lov om barnehager (Barnehageloven)
(2005). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (Opplæringslova)
(1998). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- Meld. St. 6
(2012 – 2013) *En helhetlig integreringspolitikk. Mangfold og fellesskap*. Oslo: Det kongelige barne-, likestilling - og inkluderingsdepartement.
- Nordahl, Thomas & Skilbrei, May - Len
(2002): *Det vanskelige samarbeidet. Evaluering av et utviklingsprosjekt om samarbeidet mellom hjem og skole*. Rapport 13/2002. Oslo: Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Nordahl, Thomas
(2000): *Samarbeid mellom hjem og skole – en kartleggingsundersøkelse*. Rapport 8/2000. Oslo: Oslo: Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Skau, Greta Maria
(2011): *Gode fagfolk vokser: personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Cappelen Damm Akademisk

Lisbeth Flatraaker

Høgskolen I Nesna

8700 Nesna

Tlf 75 05 78 00

e-mail: lisbeth.flatraaker@hine.no